

Załącznik nr 1

do protokołu kontroli Miejskiego Ogrodu Botanicznego w Zabrze, ul. Piłsudskiego 60, 41-800 Zabrze, przeprowadzonej 13 maja 2024 r.

Uczestnicy:

1. Pan Michał Szlęzak – główny specjalista ds. ochrony gatunkowej w Wydziale Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach,
2. Pani Karolina Bednarz – specjalista ds. ochrony gatunkowej w Wydziale Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach,
3. Pani Agnieszka Zawisza-Raszka – Dyrektor Miejskiego Ogrodu Botanicznego w Zabrze,
4. Pani Gabriela Kadłubek – Zastępca Dyrektora Miejskiego Ogrodu Botanicznego w Zabrze.

1. Informacje ogólne.

Podstawa działania: decyzja Ministra Środowiska nr DOPog-4210-50-10240/06/kl z 16 stycznia 2006 r. zezwalająca na prowadzenie działalności ogrodu botanicznego, zmieniona decyzją nr DOPogiz-4210-50-9293/07/kl z 4 października 2007 r.

Właściciel/zarządca: Gmina Zabrze (właściciel), Urząd Miejski w Zabrze, ul. Powstańców Śląskich 5-7, 41-800 Zabrze, Dyrektor Miejskiego Ogrodu Botanicznego w Zabrze – Pani Agnieszka Zawisza-Raszka (zarządca).

Data założenia obiektu: 1938 r.

Położenie: miasto Zabrze, województwo śląskie.

Powierzchnia: 6,3693 ha.

Zapis w MPZP: brak miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Liczba pracowników: łącznie 20 osób (17 osób cały etat, 3 osoby $\frac{3}{4}$ etatu), dodatkowo w sezonie zatrudniane są osoby przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Zabrze oraz osoby kierowane przez Urząd Miejski w Zabrze, w ramach odpracowania zadłużenia czynszowego na rzecz miasta. Ogród współpracuje również z Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej. Ogród korzysta także z pomocy wolontariuszy na terenie Ogrodu również studenci odbywali praktyki studenckie.

2. Opis szczegółowy:

Ogród Botaniczny w Zabrze składa się z części:

- Parkowej – część botaniczna zagospodarowana w stylu francuskim z podziałem na rabaty z opisanymi gatunkami roślin oraz część o charakterze ogrodu angielskiego ze zbiornikiem wodnym. W ogrodzie wykonywane były również nasadzenia w ramach nasadzeń zastępczych wskazanych w wycinką drzew na terenie miasta.
- Szklarniowej – 2 szklarnie udostępnione dla zwiedzających, 1 mnożarka, 2 szklarnie gospodarcze. W poszczególnych szklarniach zgromadzono kolekcje roślin w zależności

od ich wymagań ekologicznych jak np. kolekcja kaktusów i innych sukulentów (szklarnia chłodna), kolekcja innych gatunków roślin z różnych stref klimatycznych.

Liczba taksonów: 1754 (dane na wrzesień 2023 r.).

W tym:

- drzewa i krzewy w części parkowej: 549 taksonów,
- rośliny zielne 462 (+350 taksonów w ramach kolekcji żurawek),
- rośliny szklarniowe (393 taksony).

Roślin w obydwu lokalizacjach wykazują prawidłowy wzrost i rozwój.

Rośliny w części szklarniowej wymagają specyficznych warunków do wzrostu, odpowiedniej temperatury, właściwego naświetlenia, zimą w kaktusiarni temperatura utrzymywana jest na poziomie co najmniej 15°C. Szklarnie ogrzewane są za pomocą energii dostarczanej z własnej kotłowni gazowej, dodatkowo wyposażonej w awaryjny kocioł olejowy.

Gatunki chronione na terenie Miejskiego Ogrodu Botanicznego w Zabrze (§§ - ochrona ścisła, § - ochrona częściowa):

- milek wiosenny *Adonis vernalis* (§§),
- czosnek kątowaty *Allium angulosum* (§),
- zawilec wielkokwiatowy (zawilec leśny) *Anemone sylvestris* (§),
- dzięgiel (arcydzięgiel) litwor *Angelica archangelica* (§),
- orlik pospolity *Aquilegia vulgaris* (§),
- obrazki plamiste *Arum maculatum* (§§),
- parzydło leśne *Aruncus sylvestris* (§),
- jęczyznik zwyczajny *Phyllitis scolopendrium* (§§),
- pokrzyk wilcza-jagoda *Atropa belladonna* (§),
- brzoza karłowata *Betula nana* (§§),
- podrzeń żebrowiec *Blechnum spicant* (§),
- mokradłoszka zaostrowa *Calliergonella cuspidata* (§),
- dzwonek szerokolistny *Campanula latifolia* (§),
- drabik drzewkowaty *Climacium dendroides* (§),
- zimowit jesienny *Colchicum autumnale* (§),
- kokorycz drobna *Corydalis pumila* (§§),
- szafran spiski *Crocus scepusiensis* (§)
- wawrzynek główkowy *Daphne cneorum* (§§),
- wawrzynek wilczętyko *Daphne mezereum* (§)
- goździk siny *Dianthus gratianopolitanus* (§§),
- goździk postrzępiony *Dianthus plumarius* (§),
- dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* (§§),
- naparstnica zwyczajna *Digitalis grandiflora* (§),
- rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia* (§§),
- szachownica kostkowata *Fritillaria meleagris* (§§),
- śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis* (§),
- ciemiernik czerwonawy (ciemiernik purpurowy) *Helleborus purpurascens* (§§),
- rokitnik zwyczajny *Hippophaë rhamnoides* (§),
- kosaciec syberyjski *Iris sibirica* (§§),
- sit tępokwiatowy *Juncus subnodulosus* (§),
- śnieżyca wiosenna *Leucoium vernum* (§),
- lilia bulwkowata *Lilium bulbiferum* (§§),
- wiciokrzew (suchokrzew) pomorski *Lonicera periclymenum* (§),
- marsylia czterolistna *Marsilea quadrifolia* (§§),

- pióropusznik strusi *Matteucia struthiopteris* (§),
- grzybień białe *Nymphaea alba* (§),
- śniedek cienkolistny *Ornithogalum collinum* (§§),
- sosna kosa (kosodrzewina, kosodrzew) *Pinus mugo* (§),
- sosna limba (limba) *Pinus cembra* (§),
- wielosił błękitny *Polemonium coeruleum* (§§),
- tłustosz alpejski *Pinguicula alpina* (§§),
- pierwiosnek (pierwiosnka) bezłodygowy *Primula vulgaris* (§§),
- różanecznik żółty *Rhododendron luteum* (§§),
- fałdownik nastroszony *Rhytidadelphus squarrosus* (§),
- cieszyńianka wiosenna *Hacquetia epipactis* (§§),
- skalnica gronkowa *Saxifraga paniculata* (§),
- cebulica dwulistna (oszloch) *Scilla bifolia* (§),
- rojnik górski *Sempervivum montanum* (§§),
- jarzab szwedzki *Sorbus intermedia* (§§),
- jarzab brekinia (brzęk) *Sorbus torminalis* (§§),
- kłokoczka południowa *Staphylea pinnata* (§§),
- cis pospolity *Taxus baccata* (§),
- macierzanka wczesna *Thymus praecox* (§§),
- pełnik europejski *Trollius europaeus* (§§).

Rośliny objęte ochroną, pozyskane w październiku 2023 r. z Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Radzionkowie:

- pajęcznica liliowata *Anthericum liliago* (§§),
- pięciornik skalny *Potentilla rupestris* (§§),
- dziewięciśń bezłodygowy *Carlina acaulis* (§),
- perłówka siedmiogrodzka *Melica transsilvanica* (§§),
- żmijowiec czerwony *Echium russicum* (§§),
- tojad dzióbaty *Aconitum variegatum* (§),
- len żłocisty *Linum flavum* (§§),
- goryczka trojeściowa (goryczka trojeściowata) *Gentiana asclepiadea* (§).

Gatunki objęte programami ochrony:

Marsylia czterolistna – pochodząca z Arboretum w Bolestraszczykach, obecnie zajmuje powierzchnię 390 cm x 510 cm, pokrycie płatu 20%, Ogród Botaniczny w Zabrze prowadzi coroczną inwentaryzację stanowiska.

Dokumentacja hodowlana roślin.

Przychód oraz utraty poszczególnych taksonów prowadzone są na bieżąco. Inwentaryzacja ilościowa wykonywana jest corocznie w grudniu. Dokumentacja prowadzona jest zarówno w formie papierowej jak i elektronicznej.

3. Informacje inne.

Ogród jest udostępniony do zwiedzania w okresie od 1 maja do 31 października, 7 dni w tygodniu. W latach poprzednich ogród był także otwierany w kwietniowe weekendy przy sprzyjających warunkach atmosferycznych.

Działania edukacyjne poza warsztatami polegają również na bieżącym prowadzeniu strony internetowej oraz stron na portalach społecznościowych. Na stronie www.mob.zabrze.pl

w zakładce „Centrum Edukacji Ekologicznej” znajduje się bieżąca oferta zajęć przyrodniczych.

Placówka współpracuje w zakresie badań z instytucjami naukowymi oraz innymi ogrodami botanicznymi (Uniwersytet Śląski w Katowicach, Centrum Popularyzacji Nauki Politechniki Śląskiej, Śląski Ogród Botaniczny w Mikołowie i Radzionkowie), Uczestniczy w programie restytucji marsylii czworolistnej na terenie Górnego Śląska – prowadzi uprawę zachowawczą.

Ogród prowadzi sprzedaż materiału roślinnego (rośliny szklarniowe) pochodzące z własnej produkcji, za wyjątkiem gatunków chronionych.

Ośrodek współorganizuje cyklicznie „Festiwal Kwiatów”.